Domovy sociálních služeb
Háj a Nová Ves

Směrnice č. 505
Protokol Sexuality a vztahů

Služba:	Domovy pro osoby se zdravotním postižením VITA
Zpracoval:	Mgr. Kateřina Zemanová, MBA
Schválil:	Mgr. Kateřina Zemanová, MBA, ředitelka
Datum zpracování:	16.5.2026
Účinnost:	1.6.2026
Určení:	Všichni pracovníci sociální služby
Verze:	4
Číslo jednací:	DSSHáj/3125/2026, UID: DBSLx1uns

1 OBSAH

2 ÚVOD 1

3 Odpovědnost, kompetence pracovníků a odborníků 2

3.1 Osa zapojení pracovníka do práce se sexualitou klienta 2

3.2 Odpovědnost v Sexuální výchově/osvětě 4

3.2.1 Všichni pracovníci 4
3.2.2 PSS- klíčový pracovník 4
3.2.3 Sociální pracovník 4
3.2.4 Sexuální důvěrník 4
3.2.5 Odborný pracovník 6
3.2.6 Intenzivní terapie, odborná pomoc 6

4 Kontakt a péče 7

4.1 Klient 7

4.2 Všichni pracovníci 7

4.3 Pracovníci sociální služby 7

4.4 Sexuální důvěrníci 7

4.5 Specialisté 8

5 Program Osvěty/Výchovy/vzdělávání 9

5.1 Sexuální vzdělávání pracovníků 9

5.2 Sexuální osvěta/výchova klientů organizace 9

5.3 Sexuální osvěta rodičů, opatrovníků a veřejnosti 9

6 Postup při bezprostředním zjištění pohlavního zneužití 10

6.1 Podezření a hlášení 10

6.2 Pomoc oběti bezprostředně po odhalení 10

6.3 Vyšetřování, hlášení 10

6.4 Podpora oběti 10

6.5 Pomoc pachateli a pracovníkům organizace 10

7 Závěr 11

8 Přílohy 12

8.1 Příloha č. 1 12

8.2 Příloha č. 2 13

8.3 Příloha č. 3 14

8.4 Příloha č. 4 3

8.5 Postoje organizace 4

8.5.1 Lidská sexualita 4
8.5.2 Projevy tělesných a sexuálních prožitků 4
8.5.3 Antikoncepce a možné důsledky sexuality 5

2 ÚVOD

Pojem sexualita zahrnuje daleko širší oblast než samotný sexuální akt. Sexualita je podstatná a cenná součást lidského života, která vede k pocitu vlastního sebeuvědomění, osobního štěstí a naplnění. Každý člověk je sexuální bytost a má právo na prožití vlastní sexuality. Platí to bez výjimky i pro lidi s mentálním či pohybovým postižením.

Sexualita se projevuje v různých situacích různými způsoby. Každé prostředí a každá situace má jiné adekvátní projevy sexuality. Rozlišení těchto situací nemusí lidé s mentálním postižením dobře vyhodnotit. Následkem toho nemusí být jejich sexuální projevy okolím kladně přijímány, a naopak mohou být odsuzovány a mohou dotyčným osobám způsobovat potíže v rámci společnosti a jejich přijetí.

Základní filosofií Domovy sociálních služeb Háj a Nová Ves, p.o. (dále jen organizace) je provázení, pomoc a podpora klientů naší organizace ve všech oblastech jejich života, tedy i v oblasti sexuality. Tento dokument upravuje pravomoci jednotlivých pracovníků a postoje organizace k jednotlivým tématům, které lze v rámci sexuality řešit.

V sexuální osvětě se stavíme za tyto základní hodnoty:

a) sexualita je podstatná součást života a je důležitou součástí vlastní identity každého jedince

b) považujeme za důležitou výchovu k sexuální odpovědnosti v případě dětí do 18 let a v případě dospělých osvětu v oblasti sexuality a rizikového chování

c) zastáváme hledisko rovnocennosti vztahu (sexuální využívání druhé osoby je nepřípustné)

Sexualita přispívá ke kvalitě života lidí s mentálním postižením. Jako organizace zastáváme následující hodnoty:

- všechny úrovně prožití sexuality jsou rovnocenné,
- Význam a forma sexuality v životě jedince jsou otázkou jeho osobní volby nebo společné domluvy s partnerem,
- sexualita mezi lidmi stejného pohlaví je stejně hodnotná jako sexualita mezi mužem a ženou, homosexualita není brána jako úchylka (deviace), ale jako širší varianta sexuální orientace.
- Sexuální deviace není důvodem k ostrakizaci (vylučování, vypovězení ze společnosti).

Úkolem pracovníků je pomáhat klientům uplatňovat jejich práva. Práva lidí bez postižení se neliší od práv osob s postižením. Všichni mají právo na sexuální svobodu, na prožívání vlastní sexuality a sexuální rozkoše, na sebeurčení, na informace o sexualitě, na sexuální rovnost, na soukromí, na sexuální zdraví, právo svobodně se stýkat, právo na svobodná a odpovědná sexuální rozhodnutí, právo na bezpečnost těla a tělesné sexuality.

Nedílnou součástí podpory klientů je posílení jejich schopnosti rozpoznání důsledků jejich sexuální aktivity a obranyschopnosti vůči všem formám sexuálního zneužívání.

Nejdůležitějším hlediskem sexuálního vztahu je rovnocennost partnerů. Důraz klademe na odpovědnost, dobrovolnost, úctu, emoční rovnocennost a oboustrannou radost. Nerovnocenný vztah, to je vztah převahy či uplatňování moci a je považován za sexuální zneužití, pokud jde o kontakt nechtěný nebo takový, že měla oběť pocit, že kontakt nemůže odmítnout. Organizace vede klienty ke schopnosti sebeobhajoby.

Tento dokument upravuje role jednotlivých pracovníků v rámci sociální služby při práci se sexualitou. Především potom činnost sexuálního důvěrníka.

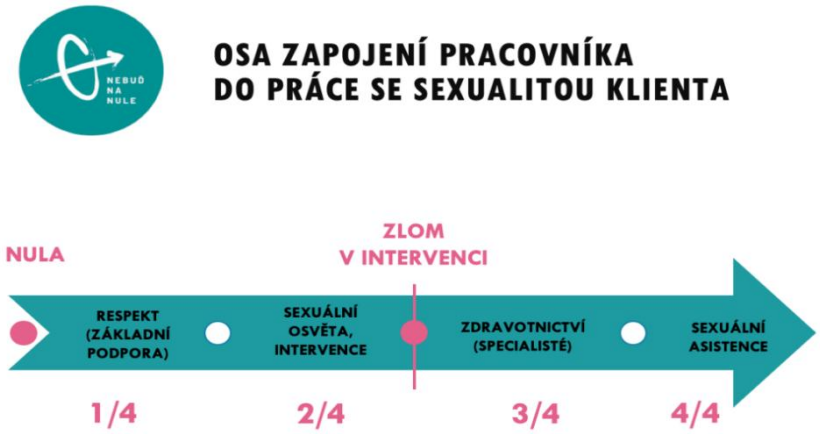
Tento protokol je závazný pro všechny pracovníky organizace.

3 ODPOVĚDNOST, KOMPETENCE PRACOVNÍKŮ A ODBORNÍKŮ

Každý z pracovníků sociální služby je s tímto protokolem sexuality seznámen a svým podpisem stvrdí jeho respektování a dodržování. Toto platí pro všechny profese v rámci sociální služby. Pracovník nesmí jednat v rozporu s tímto protokolem. Případné porušení bude řešeno jako hrubé porušení pracovní kázně. Informace z oblasti sexuality klientů jsou pouze interní záležitostí a nesmějí být zveřejněny nebo předány mimo sociální službu. Případné výjimky povoluje pouze ředitel.

3.1 OSA ZAPOJENÍ PRACOVNÍKA DO PRÁCE SE SEXUALITOU KLIENTA

Pro lepší pochopení a vizualizaci kompetencí pracovníků sociální služby používáme Osu zapojení pracovníků do práce se sexualitou klienta. Žádný z pracovníků se nemůže nacházet na bodu nula anebo za bodem zlomu. Pracovníci se tedy vždy pohybují v rozmezí bodu 1. a 2.

Petr Eisner Osa zapojení pracovníka do práce se sexualitou klienta (člověka s postižením) NEBUĎ NA NULE, z.s.

Poskytování slovní podpory (zpravidla pracovník organizace)

1. část osy Respekt a komunikace (všichni pracovníci)

2. část osy Řešení konkrétních zakázek (sexuální důvěrník)

_____ZLOM NA OSE_____

Poskytování fyzické asistence (vždy jen specialista v dané oblasti)

3. část osy Lékaři/specialisté, asistovaná soulož

4. část osy Sexuální asistence

OBLAST NA NULE

Zde se nachází osoby, které nevnímají člověka s mentálním postižení, jako plnohodnotnou bytost se sexuálními potřebami a právem na projevy sexuality a uspokojení těchto potřeb. Vyznačují se převážně negativním postojem, zlehčováním či lhostejností k projevům jejich sexuality. V důsledku toho je přehlížejí, trestají či odsuzují. Tito lidé jednají v rozporu s etickým kodexem organizace a nemohou být pracovníky organizace.

PRVNÍ ČÁST OSY

Můžeme ji popsat slovy respekt, komunikace, vyslechnutí a ujištění. V tomto rozsahu může poskytnou podporu kterýkoli pracovník, bez pohledu na jeho pozici. K této intervenci není třeba žádné speciální školení, pracovník musí být dobře obeznámen s protokolem sexuality, znát problematiku a filozofii sociální služby ohledně sexuality.

Týká se všech pracovníků sociální služby. Pracovník by měl vnímat a respektovat klienta, jako osobu se sexuálními potřebami, adekvátním způsobem reagovat na projevy jeho sexuality a vnímat podporu sexuality jedince, jako součást své práce.

Do této oblasti patří i posilování pocitu bezpečí a důvěry klienta v pracovníka, organizaci, společnost…. Tím posilujeme i jeho sebedůvěru, která je nezbytná pro uvědomování si identity. Pracovníci by každodenně měli

pracovat na utvrzování klientů v jejich pohlavní identitě, intimitě, sebedůvěře a podporovat je v bezpečném sexuálním chování. Jako samozřejmost chápeme i nastavování pravidel a hranic v této oblasti při každodenním kontaktu s klienty (oslovování klientů i pracovníků adekvátním způsobem – zcela vylučujeme používání oslovení lásko, broučku, srdíčko apod., dodržování pravidel pro kontakt s klienty při hygieně dodržujeme pravidlo nikdy holou rukou apod., nepodporujeme ani předání soukromých telefonních čísel, připojení přes sociální sítě apod.)
Klient má právo obrátit se na pracovníka se svými problémy. Jeho problémy musí být vyslechnuty pozorně a v klidu. V případě, že situace toto neumožňuje, dohodne se pracovník s klientem na vhodném čase a místě projednání. Pracovník je seznámen s hodnotami a normami ohledně sexuality, jak jsou stanoveny v „Protokolu sexuality“. Dle tohoto protokolu také pracovník podává informace o sexualitě a ujišťuje klienta o přiměřenosti jeho sexuálního chování a prožívání.
V případě, že se problém nepodaří uspokojivým způsobem vyřešit nebo si pracovník není jistý ve svých postojích, musí se obrátit na klientova sexuálního důvěrníka. V případě, že toto téma již nespadá do kompetencí k řešení řadovému pracovníkovi, odkáže klienta na sexuálního důvěrníka, kterého o tom informuje.

DRUHÁ ČÁST OSY

Klient přijde s konkrétním požadavkem na řešení jeho problému v oblasti sexuality (např. vztahová problematika, sexuální orientace, masturbace).

- Konkrétní zakázky od klienta či situace řeší sexuální důvěrníci, kteří jsou dle potřeby supervidováni.
- U nezletilých klientů / *U klientů do 15.let* je podmínkou zakázky řešené sexuálním důvěrníkem písemně doložený souhlas rodičů/zákonných zástupců.
- Příklad kompetence důvěrníka: vysvětlení masturbace za použití obrázků nebo videa, vysvětlení způsobu použití ochrany a názorná ukázka navléknutí kondomu na vibrátoru apod.
- Pokud důvěrník zjistí, že zakázka klienta je ohrožující zdraví a život klienta nebo pracovníka (např. pokud se sexuální fantazie týkají toho, jak sexuálně zneužít jinou osobu, uspokojování se nebezpečnými předměty, sexuální deviace) a jeho okolí, edukuje neprodleně klienta o vhodnosti a nevhodnosti takového nápadu, o rizicích a případných důsledcích takového jednání. Nabídne klientovi jiné možné řešení situace (pokud existuje). Pokud klient i nadále trvá na takovém jednání, obrátí se sexuální důvěrník na specialistu v dané oblasti (např. na sexuologa, gynekologa apod.), kam klienta případně doporučí, objedná nebo doprovodí.
- Pokud vznikne riziko střetu zájmů (např. když sexuální zájem směřuje přímo na pracovníka), musí pracovník vysvětlit klientovi nastalou situace, její možné důsledky a nabídnout mu spolupráci s jiným sexuálním důvěrníkem.
- Pokud je zakázka mimo kompetence sexuálního důvěrníka, tak zajistí sexuální poradnu nebo odbornou poradnu či pomoc.
- Pokud je zakázka sexuálnímu důvěrníkovi nepříjemná, neumí nebo nechce s ní pracovat, tak ji může odmítnou a doporučit jiného sexuálního důvěrníka.

Zakázka může vzejít i z potřeb organizace, kdy se klient chová nepřijatelným způsobem na veřejnosti, v organizaci nebo vůči lidem (sebeukájení na chodbě, na ulici, osahávání personálu, obtěžování spolubydlícího apod.) V takovém případě sexuální důvěrník začne s klientem pracovat na základě podnětu týmu. Klientovi vysvětlí, proč s ním bude pracovat a jaké mohou být důsledky jeho chování.

ZLOM NA OSE SEXUALITY

Nikdo z pracovníků sociální služby nemůže přejímat roli specialistů, ani být předmětem uspokojení klienta, ani poskytovat žádnou fyzickou asistenci při sexuálních projevech klienta! Oblast za zlomem na ose sexuality, řeší vždy specialista z jiné organizace.

TŘETÍ ČÁST OSY

Tuto část osy řeší pouze lékaři a specialisté pro danou oblast. Zakázky klientů, jejichž řešení je v třetí části osy jsou v kompetenci buď odborných lékařů (gynekolog, sexuolog) nebo mohou spadat do oblasti tzv. asistované soulože (viz níže). Pracovníci mohou klientovi zprostředkovat informace a kontakty o těch specialistech a jejich službách. Asistovaná soulož znamená, že asistent dle potřeby poskytuje fyzickou podporu při pohlavním styku (např.: pomoc při „nastavení pozice“ při souloži u lidí s fyzickým hendikepem, pomoc s kopulačními pohyby apod.). Tuto formu asistence pracovníci klientům neposkytují ani nezprostředkovávají. Mohou o ni poskytnou

klientovi informace nebo mu takovou službu pomohou vyhledat, ale nikdy ji nesjednávají ani nezprostředkovávají.

ČTVRTÁ ČÁST OSY

Tuto část osy řeší speciálně vyškolení pracovníci v oblasti práce s lidmi s postižením, kteří mohou přímo fyzicky uspokojovat uživatele služby (tzv. „sexuální asistence“). Pracovníci mohou klientovi v rámci jeho zakázky předat základní informaci o existenci služby sexuální asistence v České republice, nepodílejí se už ale nijak na podpoře klienta v jejím vyhledání.

3.2 ODPOVĚDNOST V SEXUÁLNÍ VÝCHOVĚ/OSVĚTĚ

Odpovědnost za sexuální výchovu a osvětu je v organizaci přenesena na sexuální důvěrníky a externí oborníky (akreditovaná školení). Osvětu může provádět i Odborný pracovník, který splní kurzy Sexualita osob s mentálním a zdravotním postižením I. a II. O výchovu se jedná u klientů do 18 let a osvěta je praktikována u dospělých osob.

3.2.1 Všichni pracovníci

Vyslechnutí klienta a ujištění mohou provést všichni pracovníci sociální služby. Nicméně klienta následně předají sexuálnímu důvěrníkovi.

3.2.2 PSS- klíčový pracovník

Řeší partnerské vztahy, pokud ho o to klient požádá, protože mu důvěřuje. Pokud chce. Neřeší sexuální výchovu/osvětu. Neřeší zakázky.
Při zjištění nevhodného chování klientů, informuje, sexuálního důvěrníka, případně vedoucí služby, nebo zdravotníka, ti v případě nutnosti informují ředitele organizace.

3.2.3 Sociální pracovník

Stejně, jako PSS řeší partnerské vztahy, pokud ho o to klient požádá, protože mu důvěřuje. Pokud chce. Při zjištění nevhodného chování klientů, informuje, sexuálního důvěrníka, případně vedoucí služby, nebo zdravotníka, ti v případě nutnosti informují ředitele organizace.
Navíc žadatele o sociální službu seznamuje s tím, že naše organizace pracuje se sexualitou klientů. Předává letáček o sexuálním poradenství v organizaci. Vysvětluje postoj organizace k sexualitě. Ve smlouvě s klientem je zakotveno, že s ním může pracovat sexuální důvěrník.

3.2.4 Sexuální důvěrník

Sexuální důvěrník je jmenován do této funkce ředitelkou organizace. V organizaci pracují minimálně 4 důvěrníci, ideálně žena a muž, kteří se pohybují v 2. části osy (viz. Osa zapojení pracovníků do práce se sexualitou klienta). Řeší konkrétní zakázky od klientů a nastalé situace. Pracovníci, kteří zastávají roli sexuálních důvěrníků, jsou vždy adekvátně proškoleni. Pokud obsah zakázky přesahuje 2. část osy (je „za zlomem“), seznámí důvěrník klienta s tím, že jej nemůže podporovat. Důvěrník podporuje ostatní pracovníky v 1. části osy – konzultuje s nimi případné zakázky klientů, při nichž je třeba týmová podpora všech pracovníků v přímé péči. Nikdy však neřeší intimní podrobnosti se svými kolegy. Řekne jen to s čím souhlasí sám klient a co je nezbytné pro péči a provoz. Sexuální důvěrník pracuje v několika rovinách:

a) **Individuální zakázky klienta:**

- Vede osobní složku klienta (zakázky) a pořizuje zápisy ze schůzek (viz. příloha vedení dokumentace sexuálního důvěrníka)
- Individuálně podporuje klienta v oblasti sexuality (viz příloha – seznam témat)
- Pracuje s metodickými pomůckami, zajišťuje je (viz příloha – seznam pomůcek)
- Kontaktuje odborníky a konzultuje s nimi případy, které přesahují jeho kompetenci
- Musí být schopen získat od klienta pravdivé informace o jeho problému.
- Poskytuje klientovi průběžnou podporu a pozitivní pomoc při osvojování si změn.

b) Skupinové osvětové činnosti směrem ke klientům:

Podpora na této rovině se týká obecné osvěty, jako například intimní hygiena, role muže a ženy ve společnosti, partnerské vztahy, ochrana před otěhotněním a pohlavně přenosnými nemocemi,

výběr dobré antikoncepce, zručné zacházení s kondomem, naučit se říkat ne – obrana před zneužitím apod. (viz. příloha seznam témat) Průběh činnosti zapíše do dokumentace sexuálního důvěrníka vedené v Cygnusu, Jako skupinovou aktivitu. Je na zvážení pracovníka, zda utvoří skupinu homogenní či heterogenní. Záleží i na daném tématu, které bude pro osvětovou činnost vybráno.

c) Skupinová osvětová činnost směrem k zaměstnancům:

Sexuální důvěrníci pořádají v organizaci osvětové přednášky (viz. příloha) v rámci adaptačního procesu zaměstnance, které jsou zaměřené na kompetence řadových pracovníků. V rámci přednášky je vysvětleno, co může s klientem řešit PSS pracovník a co ostatní pracovníci. Je zde vysvětleno, jakým způsob mohou směrem ke klientům, ale i od klientů, probíhat doteky a konverzace. Jakým způsobem je poskytována intimní péče (hygiena apod.) Je zde dána podpora, jak by měly vypadat adekvátní reakce na některé situace.

d) Zakázky vycházející z provozu:

- Vede osobní složku klienta (zakázky) a pořizuje zápisy ze schůzek (viz. příloha vedení dokumentace sexuálního důvěrníka)
- Vysvětlí klientovi, proč se sešli a co hrozí v případě, že se situace nebude řešit a nezlepší se.
- Pracuje s metodickými pomůckami, zajišťuje je (viz příloha – seznam pomůcek)
- Kontaktuje odborníky a konzultuje s nimi případy, které přesahují jeho kompetenci
- Musí být schopen získat od klienta pravdivé informace o nastalé situaci.
- Poskytuje klientovi průběžnou podporu a pozitivní pomoc při osvojování si změn.

3.2.4.1 Kompetence sexuálního důvěrníka

- znát své klienty a citlivě na ně reagovat (schopnost vcítit se),
- splnit požadované vzdělání,
- má být citově stabilní a má být vyrovnán s vlastní sexualitou,
- důvěrník musí být vyrovnán s užíváním sexuálních výrazů, a to jak odborných, tak i slangových a předávat klientovi hodnoty správných, slušných názvů ,
- důvěrník musí být zastánce myšlenky, že cílem osvěty není potlačit sexualitu, nýbrž ji pěstovat, protože jsme všichni pohlavní bytosti,
- důvěrník má respektovat sexuální chování ostatních bez ohledu na to, jestli a v jaké míře se liší od jeho vlastního chování,
- důvěrník má mít představivost, vynalézavost, pružnost a smysl pro humor, protože toto téma je citově nabito a obsahuje množství nepředvídatelného,
- důvěrník má být přímý a upřímný v řeči a v jednání
- musí si být vědom svých vlastních hranic (co jsem schopen ještě řešit a co už ne),
- nikdy se klienta nedotýká,
- chodí vhodně oblečen,
- nic nepředvádí na svém ani klientově těle,
- vždy pracuje v neutrálním intimním prostředí ,
- je vázán mlčenlivostí, které ho může zbavit pouze soud,
- NENÍ sexuální asistent. Nesmí svou činností přímo uspokojovat sexuální nebo vztahové potřeby ani nahrazovat jiné sociální role. Není ani lékař, ani psychoterapeut.

Své postoje a problémy má sexuální důvěrník možnost konzultovat se sexuálním poradcem nebo v rámci individuální supervize. O rozhovorech s klienty si vede důvěrník vlastní zápisy (viz. příloha). Věci, které je nebytné zahrne spolu s vedoucí péče a klíčovým pracovníkem do plánu péče a do individuálního plánu klienta. Nikdy nesděluje konkrétní citlivý obsah, vždy jen věci nezbytné pro péči a provoz! V případě větších problémů kontaktuje, zdravotníky, odborníky, ředitele organizace, policii.

Pokud se pracovník dozví důležité informace, pak předá informaci rodičům či zákonným zástupců. U nezletilých klientů tak učiní bezodkladně a v případě dospělých klientů jen s jejich výslovným souhlasem. Pokud se pracovník dozví informace, které by naznačovali přípravu/páchání trestného činu

nebo, že byl spáchám trestný čin (např. znásilnění, pohlavní zneužití, zneužití dítěte k výrobě pornografie) ihned informuje vedoucí služby a ta kontaktuje Policii ČR.

Spolupráce sexuálního důvěrníka a klienta může být ukončena z několika důvodů:

Splnění stanoveného cíle spolupráce (například edukace o intimní hygieně).

Pokud klient požaduje služby, které spadají do rukou jiných odborníků, jako je lékař, sexuolog či psychoterapeut.

Pokud klient trvá na fyzickém kontaktu nebo sexuálních službách, musí důvěrník spolupráci v této věci ukončit a případně doporučit kontaktovat sexuální asistenci.

Jakýkoliv nepřípustný fyzický kontakt ze strany klienta (mimo běžné společenské gesto jako podání ruky) je důvodem k zastavení intervence.

Pokud sexuální zájem klienta směřuje přímo na osobu důvěrníka, musí být zakázka předána jinému pracovníkovi.

V případě ukončení intervence je důvěrník povinen zajistit klientovi návaznou odbornou pomoc, aby nedošlo k jeho diskriminaci. Vyjma situace, kdy dojde ke splnění cíle spolupráce.

3.2.5 Odborný pracovník

Zajišťuje u klientů základní sexuální výchovu/osvětu (viz. příloha – seznam témat).
Při zjištění problematického chování klientů, informuje, sexuálního důvěrníka, případně vedoucí služby, ti v případě nutnosti informují ředitelku organizace. – koho a v jakých případech, v jaké posloupnosti?

3.2.6 Intenzivní terapie, odborná pomoc

Pokud žádná z předchozích rovin není dostatečná k vyřešení klientova problému nebo dosažení jeho cílů, přistoupíme k individuálnímu programu. Poradce na této rovině musí být odborníkem v oblasti, které se problém týká (sexuolog, psycholog). Toto zajistí vedoucí zdravotního úseku případně sám sexuální důvěrník.

4 KONTAKT A PÉČE

4.1 KLIENT

Všechny formy kontaktu mezi klienty jsou přípustné, pokud jim nepůsobí psychickou ani fyzickou újmu a jsou založeny na souhlasu, dobrovolnosti a rovnocennosti. Pokud se jedná o intimní projevy chování musí je klienti dělat ve svém bezpečném a intimním prostoru, ať už v páru nebo sami.

4.2 VŠICHNI PRACOVNÍCI

Všichni pracovníci si musí být vědomi, že naše organizace považuje za nepřípustný jiný fyzický kontakt, než je přípustný v běžné populaci. Všichni máme svou osobní zónu (každý jinak velkou 0,5m – 1,2m), kterou bychom měli zachovávat i při běžném kontaktu s klienty. To je klíčové pro budování důvěry a pocit bezpečí klienta i pracovníka. Při péči o intimní partie je tato zóna nutně narušena, proto je důležité postupovat citlivě.

Objímání klientů – není přípustné. V běžné populaci se objímáme pouze s lidmi, kteří jsou nám velmi blízcí a pojí nás s nimi intimní pouto (partner, rodinní příslušníci, velmi dobrý přítel). Je povinností všech pracovníků vysvětlovat klientům, že toto chování je pro dospělé osoby nevhodné!

Vodění za ruku – pokud se nejedná o potřebnou dopomoc klientovi, tak není přípustné. V běžném životě vodíme za ruku pouze malé děti (ochrana, bezpečnost) nebo své partnery. U seniorů může jít o chvilkovou dopomoc.

Hlazení klientů je nepřípustné. V běžném životě hladíme pouze své děti, partnery. V běžném životě lze použít dotek na bezpečné části těla (rameno, paže). Každý snáší dotek jinak.

Za intimní partie všeobecně považujeme prsa, rozkrok, zadek, hlava, břicho.

Doteky na intimních partiích jsou zcela nepřípustné!

4.3 PRACOVNÍCI SOCIÁLNÍ SLUŽBY

Platí pro ně totéž, co pro všechny pracovníky a zároveň i pravidla pro tělesnou péči a její hranice:

- klient by si měl co nejvíce pomoci sám,
- klientovi by měla být nejprve poskytnuta slovní podpora a rada (je možné využít názorné pomůcky obrázek),
- pokud nestačí slovní pomoc, pomůžeme s lehkou fyzickou pomocí (vedeme ruku klientovi),
- při intimní osobní hygieně komentujeme slovně každý krok tak, aby klientovi bylo jasné, co s ním budeme provádět,
- pracovník v sociálních službách musí zajistit maximální soukromí (zavřené dveře, zástěna). Při úkonu by měla být přítomna pouze jedna osoba, u imobilních klientů mohou být potřeba dvě osoby pro bezpečnou manipulaci.
- při intimní hygieně nikdy nepoužíváme holou ruku (používáme ochranné rukavice + jednorázovou mycí žínku nebo netkanou textilii),
- při intimní hygieně nenavazujeme s klientem oční kontakt,
- vždy popisujeme činnost, kterou budeme dělat - umyji Vás, osuším Vás
- holení intimních partií – jedná se o citlivý úkon osobní hygieny, který se řídí přísnými vnitřními pravidly a etickými normami. Cílem je vždy zachování důstojnosti klienta, zajištění čistoty a prevence zdravotních komplikací. Pokud klient není schopen tento úkon provést sám je toto v náplni práce PSS pracovníka, který provádí hygienu. Holení intimních partií se provádí pouze na přání klienta nebo se souhlasem, pokud je schopen jej vyjádřit. Tento úkon by měl být součástí individuálního plánu péče. Z hygienických důvodů se k holení používá výhradně vlastní holicí strojek klienta.

4.4 SEXUÁLNÍ DŮVĚRNÍCI

- nikdy se klienta nedotýkají a klient se nedotýká jich,
- nic nedemonstruji na nahém těle klienta ani na svém těle. Pokud klient potřebuje pro naplnění cíle fyzickou interakci, přítomnost při nácviku nebo vyšetření genitálií, posouvá sexuální důvěrník jeho zakázku k jiným odborníkům do oboru zdravotnictví, případně sexuální asistence.
- naopak edukují zaměstnance i klienty o vhodnosti či nevhodnosti doteků,
- s klientem pracují přes stůl, nikdy nesedí pracovník nebo klient na posteli, vždy dodržují osobní zónu.

4.5 SPECIALISTÉ

V rámci odborného vyšetření či zákroku se mohou klienta dotýkat, vždy pouze s gumovými rukavicemi a pouze tak, jak je nezbytné pro daný úkon. Vždy s vysvětlením toho, co a proč se právě dělá.

5 PROGRAM OSVĚTY/VÝCHOVY/VZDĚLÁVÁNÍ

V organizaci probíhají různé programy zaměřující se na osvětu a prevenci v oblasti sexuality. Je zaměřena na všechny zúčastněné v rámci služby a na různé oblasti týkající se sexuality. Jejich úkolem je edukovat a předcházet nežádoucím jevům.

Sexuální osvěta je v organizaci zaměřena třemi směry:

1) Program vzdělávání pro pracovníky

2) Sexuální osvěta nebo výchova klientů

3) Sexuální osvěta rodičů, opatrovníků a veřejnosti

5.1 SEXUÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ PRACOVNÍKŮ

Všichni pracovníci organizace jsou opakovaně seznamováni s postoji a přístupy k sexualitě, které jsou obsaženy v tomto závazném protokolu, a jsou v nich proškoleni. Každý nový pracovník je povinen se seznámit s protokolem sexuality.

Pracovníci v přímé péči jsou dále proškolováni formou přednášek a školení. Ty mohou být zajišťovány sexuálním důvěrníkem působícím v organizaci.

Sexuální důvěrníci jsou zařazeni do specializovaných kurzů či výcviků, zaměřených na sexuální výchovu. Zde využíváme školení odborníků. Sexuální důvěrníci absolvují pravidelně supervize.

V případě odborných nejasností nebo osobních nejistot mohou pracovníci řešit vzniklý problém rozhovorem se sexuálním důvěrníkem, s vedením organizace, mohou využít týmové spolupráce na pravidelných poradách a metodických dnech. Vždy bude dáván prostor k řešení vzniklého problému. V případě, že nebude možno nalézt uspokojivé řešení, obrátíme se na spolupracující odborníky. Také pracovníci THP se mají možnost v případě nejistoty obrátit přímo na příslušného sexuálního důvěrníka pro klienty nebo na vedení organizace.

5.2 SEXUÁLNÍ OSVĚTA/VÝCHOVA KLIENTŮ ORGANIZACE

Obsah sexuální výchovy/osvěty je přizpůsoben druhu a stupni postižení klienta tak, aby mohl v co největší míře výkladu porozumět. Součástí výchovy a osvěty klientů v sociální službě je jednotný sexuální jazyk, který sjednocuje a kultivuje jednotlivé pojmy označující fyziologii těla a sexuální chování člověka. Přednostně používáme označení penis a vagina. V případě, že je však klient nazývá jinými slovy, tak se mu přizpůsobíme, abychom byli srozumitelní.

Při nástupu nového klienta do sociální služby bude on i jeho opatrovník seznámen s tím, že organizace pracuje se sexualitou klientů a sociální pracovník upozorní na možnost využít služeb sexuálního důvěrníka. Předají letáček s potřebnými informacemi.

Zaměření jednotlivých okruhů výchovy a osvěty viz. Příloha

5.3 SEXUÁLNÍ OSVĚTA RODIČŮ, OPATROVNÍKŮ A VEŘEJNOSTI

Při nástupu nového klienta do organizace seznámíme opatrovníka/rodiče s domácím řádem a zmíníme i existenci protokolu sexuality. Předáme letáček s kontaktem na sexuální důvěrníky se stručným obsahem jejich práce. Na požádání předložíme k prostudování a případně vysvětlíme postoj organizace k této oblasti.

Na žádost opatrovníka/rodiče klienta vysvětlí sexuální důvěrník nastalou situaci a postoje organizace individuálně, podle typu problematiky.

V případě zletilého klienta se o tom, že s ním pracuje sexuální důvěrník dozví pouze v případě, že s tím klient souhlasí.

V případě klienta, kterému ještě nebylo 18let, je potřeba seznámit s tímto zákonného zástupce ihned a mít jeho souhlas, pokud nebyl zahrnut ve smlouvě o poskytování sociální služby.

6 POSTUP PŘI BEZPROSTŘEDNÍM ZJIŠTĚNÍ POHLAVNÍHO ZNEUŽITÍ

6.1 PODEZŘENÍ A HLÁŠENÍ

Pokud se pracovník dozví o podezření na pohlavní zneužívání je povinen toto překazit a neprodleně oznámit vedení organizace. Každý pracovník sociální služby je trestně zodpovědný.

6.2 POMOC OBĚTI BEZPROSTŘEDNĚ PO ODHALENÍ

Po odhalení sexuálního zneužívání je třeba okamžitě zamezit a znemožnit další zneužívání, poskytnout oběti pomoc, podporu, ochranu a lékařskou péči.

Musí se učinit následující opatření:

- Mluvit s obětí, že učiníme vše pro to, aby to teď hned skončilo a nikdy se neopakovalo.
- Ujistit oběť o tom, že jí věřím, je mi to líto a není to její vina, co se stalo.
- Při poskytování první pomoci po odhalení je vhodné, aby pracovník, který se o činu dozví, byl účasten, ale klidný, protože šok, hněv a nepřátelství vůči pachateli mohou zastrašit oběť.
- Zjištěné zneužití je třeba neprodleně ohlásit vedení organizace, které zajistí další kroky.

6.3 VYŠETŘOVÁNÍ, HLÁŠENÍ

Snahou sociální služby je, aby výslech oběti byl proveden pouze jednou a oběť nemusela být zraňována dalšími opakovanými výslechy. Podle posouzení stavu klienta požadovat účast odborníka u výslechu. Organizace bude proto v kontaktu s kriminálním policistou – vyšetřovatelem, který se touto problematikou zabývá.

Vyšetřování sexuálního zneužití vedou vždy orgány k tomu určené, nikoli organizace. Sexuální důvěrník může poskytnout zápisy, které musí vést, ale až po zbavení mlčenlivosti, které může provést pouze soud. Ostatní záznamy lze poskytnou bez zproštění mlčenlivosti. Důvěrník však nemůže být svědkem.

6.4 PODPORA OBĚTI

Oběti bude zajištěna lékařská péče, podpora a poradenství se sexuálním důvěrníkem a psychologem. Dlouhodobé sexuální zneužívání vede k poruchám osobních hranic, k chronickým pocitům viny a špinavosti, k nejistotě a nedůvěře.

Dlouhodobými zneuživateli bývají osoby oběti blízké a známé, což problém nedůvěry a nejistoty umocňuje. Oběť je na jedné straně svazována hrozbami a zatěžujícím tajemstvím, na druhé straně jí ze zneužívání plynou výhody (někdo si jí všímá, dává jí přednost před ostatními atp.).

Dlouhodobá pomoc spočívá v opětném přijetí sebe jako bytosti, která má svou důstojnost a hranice a v opětném rovnocenném začlenění do kolektivu ostatních.

Naší snahou je samozřejmě prevence, předcházející zneužití. Na straně klientů usilujeme o to, aby se naučili dostatečně si sebe vážit a bránit se. Na straně personálu usilujeme o dostatečnou vnímavost k signálům nejen pohlavního zneužívání.

6.5 POMOC PACHATELI A PRACOVNÍKŮM ORGANIZACE

Oběť má často k pachateli smíšený vztah a trpí neodůvodněnými pocity viny. Z tohoto důvodu je žádoucí, aby byl vůči pachateli zaujat postoj pevný (jde o spáchání trestného činu, před kterým je nutné klienty jednoznačně ochránit), avšak klidný. Pokud je zneuživatelem pracovník, je třeba pracovníkům pomoci, aby se se skutečností vyrovnaly. Zaměstnanci prožívají směsici hněvu, znechucení, zklamání a viny. Hledají zdůvodnění, proč ke zneužití došlo, a mohou začít osočovat oběť ze svádivého chování. Proto je třeba brát situaci personálu vážně a věnovat se mu technikami krizové intervence.

Pokud je pachatelem klient zaujme organizace obdobný postoj, jako u někoho z řad pracovníků. Je třeba dalším klientům pomoci, aby se se skutečností vyrovnaly, aby získali jistotu, že se situace nebude opakovat. Klienti mohou prožívat různé pocity strach, hněv apod. Může dojít k ostrakizaci viníka a k agresivním projevům vůči

němu. Proto je třeba brát situaci v kolektivu klientů vážně a věnovat se komunikaci celé situace, případně i zavedení opatření chránících pachatele. Zdůrazňujeme prevenci, předcházení zneužití. Edukujeme klienty, aby se dokázali zneužívání bránit, poskytujeme jim podporu.

Pachatel je součástí širšího celku – klientů, rodiny nebo pracovníků. Tyto širší celky potřebují pomoc. Pachatel je ohrožen sebepoškozujícím chováním a nezvládnutím vlastních pudů.

7 ZÁVĚR

Každý z pracovníků sociální služby je tímto protokolem sexuality seznámen a svým podpisem stvrdí jeho respektování a dodržování. Toto platí pro všechny profese v rámci sociální služby. Pracovník nesmí jednat v rozporu s tímto protokolem. Případné porušení bude řešeno jako porušení pracovní kázně. Informace z oblasti sexuality klientů jsou pouze interní záležitostí a nesmějí být zveřejněny nebo předány mimo sociální službu. Případné výjimky povoluje pouze ředitel na základě rozhodnutí soudu.

8 PŘÍLOHY

8.1 PŘÍLOHA Č. 1

Protokol sexuality (zjednodušená forma)

- Právo na sexuální život má každý člověk (projevy tělesných a sexuálních prožitků jsou podporovány).
- Všechny formy kontaktu jsou přípustné, pokud klientům nepůsobí psychickou ani fyzickou újmu a jsou založeny na souhlasu, dobrovolnosti a rovnocennosti.
- Respektujeme, že má klient nějakou formu sexuality, ale nelze respektovat konkrétní projevy jeho chování mimo hranice zákona.
- Respektujeme partnerství bez rozdílu pohlaví.
- Všeobecně nepodporujeme u klientů rodičovství. Nicméně je to vždy velmi individuální a klient se rozhoduje sám na základě podaných informací.
- Klienti mají právo na informace o sexualitě v přiměřené formě.
- Při tělesném, psychickém či sexuálním zneužití má klient možnost obrátit se na klíčového pracovníka nebo kteréhokoliv pracovníka sociální služby.
- Klient, který má problémy s verbální komunikací, má možnost komunikovat s proškoleným pracovníkem v AAK, jemu vyhovující formou.
- Posláním všech pracovníků organizace je pomoci klientům s orientací v různých situacích a s nácviky jejich chování v dané situaci.
- Úkolem sexuálního důvěrníka je hledání prostředí k bezpečnému projevení a prožití jejich sexuality a to způsobem, který si zvolí a který jim vyhovuje, pokud je to v našich možnostech a není to v rozporu se zájmy ostatních lidí.
- Úkolem pracovníků je pomáhat klientům uplatňovat jejich práva. Práva lidí bez postižení se neliší od práv osob s postižením. Všichni mají právo na sexuální svobodu, na prožívání vlastní sexuality a sexuální rozkoše, na sebeurčení, na informace o sexualitě, na sexuální rovnost, na soukromí, na sexuální zdraví, právo svobodně se stýkat, právo na svobodná a odpovědná sexuální rozhodnutí, právo na bezpečnost těla a tělesné sexuality.
- Nedílnou součástí podpory klientů je posílení jejich schopnosti rozpoznání důsledků jejich sexuální aktivity a obranyschopnosti vůči všem formám sexuálního zneužívání.
- Nikdo z pracovníků organizace nemůže přejímat roli specialistů (lékařů), ani být předmětem uspokojení klienta, ani poskytovat žádnou fyzickou asistenci při sexuálních projevech člověka!
- Pracovníci mohou klientovi v rámci jeho přání předat informaci o existenci služby sexuální asistence v ČR, mohou předat i kontakt, ale žádným způsobem se dále nepodílejí na podpoře klienta v jejím vyhledání.
- Zneužití je každý přístup k lidem s mentálním postižením, který ohrožuje jejich tělesné nebo duševní blaho a je důsledkem jednání nebo zanedbávání od lidí, s nimiž přicházejí do styku.
- Seznam důvěrníků, na které se můžete obracet se sexuálními problémy:

Mgr. Jitka Kosejková, manažer kvality

Mgr. Kateřina Zemanová, ředitelka

Petra Mánertová

Mgr. Michaela Heroldová

Petr Wolf

Olena Harahulia

Mgr. Michaela Malá

8.2 PŘÍLOHA Č. 2

Vedení dokumentace sexuálního důvěrníka

Dokumentace sexuálního důvěrníka je vedena v elektronické podobě na sdíleném disku. V sekci Sexuální důvěrníci ve které se nachází složky se jmény sexuálních důvěrníků. Do této složky mají povolený vstup pouze sexuální důvěrníci a do složky s konkrétním jménem pracovníka může jen tento pracovník a ředitel organizace, aby mohl kontrolovat činnost sexuálních důvěrníků (je vázán stejnou mlčenlivostí, jako sexuální důvěrník). Klient musí být upozorněn, že zápisy může v případě potřeby vidět i ředitelka organizace.

Z každé schůzky provede sexuální důvěrník záznam, kterým obsahuje:

- Datum
- Čas
- Místo
- Cíl spolupráce/ cíl zakázky, jeho stanovení v čase, jednotlivé zakázky, jako kroky k cíli a hodnocení jeho naplňování.
- Obsah rozhovoru - v případě důležitých věcí může obsahovat i přímou řeč a citace.
- Použité pomůcky a jakým způsobem s nimi bylo pracováno
- Stanovené závěry a postupy
- Případný další termín setkání

8.3 PŘÍLOHA Č. 3

Seznam osvětových/výchovných témat a témat spadajících do práce sexuálního důvěrníka

Informace musí být předávány formou, která je pro daného klienta srozumitelná. Průběžně se musíme ujišťovat, že klient rozumí tomu, co říkáme. Forma musí být opět přizpůsobena schopnostem. Nejlépe podpořena více smysli (zrak + sluch, apod.)

Pokud se s klienty rozhodneme pracovat ve skupině je potřeba zvolit skladbu skupiny tak, aby byla pro dané téma vhodná.

Zaměření jednotlivých okruhů výchovy a osvěty, které provádí odborný pracovník:

- Edukuje o citové výchově o uvědomění si vlastní identity, o fyziologii ženy a muže
- Edukuje o provádění hygieny
- Edukuje klienty o partnerských vztazích
- Edukuje o početí, rodičovství a antikoncepci
- Edukuje o všech typech sexuálního zneužívání
- Edukuje o společenských normách v chování a v kontaktu s ostatními

Zaměření jednotlivých okruhů výchovy a osvěty, které provádí sexuální důvěrník:

- citová osvěta/výchova k uvědomění si vlastní identity
- fyziologie těla muže a ženy
- menstruace, poluce dospívání
- povědomí o sexuální hygieně – jak pečovat o pohlavní orgány, jak udržovat hygienu
- vhodnost doteků vzhledem k situaci
- partnerský vztah a vztahy obecně
- formy sexuality vhodné a nevhodné
- početí, těhotenství, rodičovství
- antikoncepce – účel antikoncepce (k čemu slouží) druhy antikoncepce, výhody a nevýhody jednotlivých druhů antikoncepce, forma užívání
- stalking
- sexuální obtěžování
- pohlavní zneužití
- právní vědomí a obranyschopnost klientů před zneužitím
- pohlavně přenosné nemoci – nejčastější druhy AIDS, kapavka, syfilis, ochrana proti těmto onemocněním a jejich léčba, následky
- rizika sexuality a promiskuity, zásady prevence
- intimita
- svatba
- návštěva gynekologa, urologa, lékaře

Formy osvěty/výchovy sexuality:

- přednášky odborníka (psycholog, sexuolog)
- práce sexuálního důvěrníka = skupinový osvětový program sexuální výchovy podle kognitivních schopností klientů
- individuální osvětový program sexuální výchovy podle kognitivních schopností klienta
- nácvik praktických dovedností
- práce s názornými pomůckami
- příprava na partnerský život

Sexuální důvěrník řeší s klienty:

- vývoj těla, péče o tělo, hygiena
- sexuální orientaci, partnerské vztahy

- formy vztahů
- partnerský vztah a vztahy obecně (fáze vztahu, vývoj vztahu)
- formy sexuality vhodné a nevhodné
- erotické materiály (porno videa, časopisy, webové stránky)
- mazlení, laskání, masturbaci, orální sex, pohlavní styk, vhodné sexuální pomůcky
- rizika sexuality a promiskuity, zásady prevence
- pohlavně přenosné nemoci - nejčastější druhy AIDS, kapavka, syfilis, ochrana proti těmto onemocněním a jejich léčba, následky
- intimita - dotazy ohledně intimity
- edukaci o všech typech sexuálního zneužívání - sexuální násilí, obtěžování, stalking
- nácvik dovedností – používání kondomu
- gynekologická prohlídka, urologie
- citová osvěta/výchova k uvědomění si vlastní identity
- fyziologie těla muže a ženy
- povědomí o sexuální hygieně – jak pečovat o pohlavní ústrojí, jak udržovat hygienu
- menstruace, poluce, dospívání
- vhodnost doteků vzhledem k situaci
- masturbace
- pohlavní styk
- početí, těhotenství, rodičovství
- antikoncepce – účel antikoncepce (k čemu slouží) druhy antikoncepce, výhody a nevýhody jednotlivých druhů antikoncepce, forma užívání
- právní vědomí a obranyschopnost klientů před zneužitím

8.4 PŘÍLOHA Č. 4

Seznam pomůcek používaných sexuálním důvěrníkem při práci s klientem

K práci s klienty používáme pomůcky schválené vedením organizace. vždy dbáme na to, aby byly použity pro klienta srozumitelným a přiměřeným způsobem. Vždy mu musíme vysvětlit proč tuto konkrétní pomůcku používáme a ujistit, že informacím porozuměl. Nikdy nic nepředvádíme na těle klienta ani na svém těle!

Při práci s klientem od 7 do 12 let můžeme použít tyto pomůcky – se souhlasem zákonného zástupce			
Tištěné materiály	**Video materiály**	**Názorné pomůcky**	**Webové stránky**
Brožurky vydané SPMP Listy sexuality Pexeso sexuality pro heterosexuály		Látková panenka Látkový panáček Tampony Vložky Menstruační kalhotky	

Při práci s klientem od 12 do 15 let můžeme použít tyto pomůcky – se souhlasem zákonného zástupce			
Tištěné materiály	**Video materiály**	**Názorné pomůcky**	**Webové stránky**
Brožurky vydané SPMP Listy sexuality Pexeso sexuality pro heterosexuály / gaye a lesbičky Pojďme se bavit o sexu	Edukační film O sexu	Látková panenka Látkový panáček Model penisu Model vagína Tampony Vložky Menstruační kalhotky	

Při práci s klientem od 15 do 18 let můžeme použít tyto pomůcky – se souhlasem zákonného zástupce			
Tištěné materiály	**Video materiály**	**Názorné pomůcky**	**Webové stránky**
Brožurky vydané SPMP Listy sexuality Pexeso sexuality pro heterosexuály / gaye a lesbičky Pojďme se bavit o sexu	Edukační film O sexu	Látková panenka Látkový panáček Model penisu, vibrátor Masturbační vajíčko Model vagíny Prezervativy Lubrikační gel Tampony Vložky Menstruační kalhotky	www.jinakk.cz

Při práci s klientem nad 18 let můžeme použít tyto pomůcky			
Tištěné materiály	**Video materiály**	**Názorné pomůcky**	**Webové stránky**
Brožurky vydané SPMP Listy sexuality Pexeso sexuality pro heterosexuály / gaye a lesbičky Pojďme se bavit o sexu	Edukační film O sexu Masturbace	Názorné pomůcky: Látková panenka Látkový panáček Model penisu,vibrátor Masturbační vajíčko Model vagíny Prezervativy Lubrikační gel Tampony Vložky Menstruační kalhotky Těhotenský test	www.jinakk.cz

8.5 POSTOJE ORGANIZACE

8.5.1 Lidská sexualita

Sexualita je přirozenou součástí lidské identity. Je to soubor způsobů, jimiž lidé projevují, prociťují, popisují či ovládají svou vlastní sexualitu. Je to základní lidská potřeba. S věkem se mění.

Formy sexuality jsou člověku dány a nelze je změnit. Můžeme se setkat s heterosexuální, homosexuální, deviantní. Sexualita mezi lidmi stejného pohlaví je stejně hodnotná jako sexualita mezi mužem a ženou, homosexualita není brána jako úchylka (deviace), ale jako širší varianta normy. Respektujeme všechny formy sexuality.

Projevy sexuality Jedná se o rozličné způsoby vyjádření sexuality. V každé společnosti mají stanovené hranice. Některé z těchto projevů jsou nezákonné a nelze je respektovat (pedofilie, masturbace na veřejnosti apod.) Je potřeba respektovat, že klient má nějakou formu sexuality, ale nelze respektovat konkrétní projevy jeho chování mimo hranice zákona.

8.5.2 Projevy tělesných a sexuálních prožitků

Sexualita a intimita se mohou projevovat mnoho způsoby. Se všemi formami a možnostmi by měli být klienti seznámeni v odpovídajícím rozsahu a formě.

a) Přátelství a zamilovanost
Sociální služba podporuje vzájemné vazby mezi klienty (i z jiné sociální služby nebo z běžné populace), umožňuje vzájemné kontakty - návštěvy, společné akce, dopisování, společné pobyty. Pokud dlouhodobější vztah přeroste v hlubší vztah, budeme se snažit umožnit další způsoby společného života. Podmínky budou dány situací každého konkrétního vztahu a podmínkami v organizaci.

b) Formy vztahů
V rámci sociální služby je možné: přátelství, partnerství, zamilovanost, umožnění společného bydlení na pokoji, v domečku nebo v chráněném bydlení.

c) Masturbace
Je přípustnou formou sexuální aktivity klientů a zdravým sebevyjádřením bez ohledu na to, jestli má daná osoba sexuální vztah k partnerovi nebo ne. Klienti jsou v této sexuální aktivitě poučeni o pravidlech. Klienti jsou poučeni a soustavně vedeni k dodržování osobní a intimní hygieny. Masturbace je intimní záležitost jedince, proto se smí provozovat pouze v soukromí. Masturbace je přípustná i mezi partnery, ale pouze v soukromí a se souhlasem obou partnerů. Radost masturbovat neznamená povinnost masturbovat. Za žádných okolností neprovádí pracovníci „trénink řízené masturbace“.

d) Mazlení, laskání, pohlavní styk
Jedná se o intimní záležitost partnerů, bez účasti dalších osob. Podmínkou je oboustranný souhlas, dobrovolnost, rovnocennost obou partnerů. Musí být respektována legislativní opatření (zákaz sexuálního styku se svěřenou osobou, incest). Milování je přípustné jak v heterosexuálním, tak v homosexuálním vztahu partnerů. V případě zájmu jsou partneři sexuálním důvěrníkem poučeni o zodpovědném postoji k sexualitě a o používání vhodné antikoncepce při pohlavním styku. Pohlavní styk klientů zkvalitňuje a obohacuje jejich vztah a sexuální život a jeho cílem není zplození a výchova dětí.

e) Sexuální asistence
Pokud není klient schopen navázat partnerský vztah, má možnost využít sexuální asistence. Tuto službu však naše organizace v žádném případě nezprostředkovává ani neprovozuje. Sexuální důvěrník může s klientem o této možnosti hovořit, upozornit ho na její klady a zápory, ale sjednat tuto službu nelze. Nicméně může klientovi pomoci vyhledat kontakt na tuto službu. Její sjednání už mu však nenáleží. To musí klient učinit sám nebo spolu s opatrovníkem či jinou osobou, která nepracuje pro naši organizaci. Sexuální asistentku může klient vyhledat při volném pohybu, vzhledem k druhým klientům si ji nemůže vodit do sociální služby. Provozování prostituce klientů v rámci sociální služby je nepřípustné.

f) Sexografie
Odpovídající druh sexografie je u klientů přípustný. Prohlížení sexografie je záležitostí intimní, její prohlížení v páru vyžaduje rovnocennost, dobrovolnost, souhlas partnera. Vylučuje se dětská pornografie, pornografie s násilím, sadomasochistická a se zvířaty. Prohlížet si takové materiály klient může ve svém intimním prostoru.

g) Problematické formy sexuality (pedofilie, prostituce, exhibic. aj.)
Jsou v organizaci nepřípustné. Klienti jsou v rámci osvěty vedeni k právnímu vědomí, že tyto formy sexuality jsou nepřípustné. V případě jejich výskytu se organizace spojí s odborníky (sexuolog, psychiatr, psycholog). S těmito klienty bude intenzivně pracovat sexuální důvěrník ve spolupráci se sexuologem a hledat udržitelnou cestu pro bezproblémové soužití klienta se společností.

8.5.3 Antikoncepce a možné důsledky sexuality

Samotný sexuální akt a s ním spojené intimní aktivity sebou nesou i různá rizika. Je proto nezbytné s nimi klienty seznámit a adekvátně s nimi pracovat.

Antikoncepční prostředky

Antikoncepce je důležitou součástí sexuálního života a sexuální výchovy klientů organizace. Slouží k ochraně proti nežádoucímu těhotenství a přenosným pohlavním nemocem. Organizace zajišťuje sexuální výchovu/osvětu klientů (podle stupně postižení), nácviky používání antikoncepce, poradenství klientům, odborné vyšetření lékařem specialistou (gynekologem) a využívání vhodné antikoncepce vzhledem ke zdravotnímu stavu, stupni postižení, individualitě klientů a jejich ochotě a schopnosti spolupracovat. Antikoncepci si klient hradí ze svých prostředků.
Zavedení hormonální antikoncepce je podmíněno poučeným souhlasem klienta a odborným vyšetřením. Každý klient je seznámen s používáním antikoncepce v rámci sexuální výchovy organizace, dle stupně svého postižení, ve skupině nebo individuálně. Klient si může sám určit formu antikoncepce.

Druhy antikoncepce a její vhodnost:

- bariérové (kondom) - vhodné použití pro všechny klienty – muže i ženy, důraz na kondom klademe proto, že zabraňuje sexuálně přenosným nemocem,
- hormonální prostředky, nitroděložní tělísko, náplasti, injekční depotní přípravky, o vhodnosti druhu použité antikoncepce se klient radí lékařem. Hormonální prostředky a nitroděložní tělísko nechrání před sexuálně přenosnými nemocemi.
- další možností je také sexuální zdrženlivost, pro kterou se klient může svobodně rozhodnout.

Těhotenství a rodičovství

Cílem partnerského a sexuálního života klientů v organizaci není zplození a výchova dětí, tj. rodičovství. Na rodičovství má každý z klientů právo, dle Úmluva o právech osob se zdravotním postižením. Sexuální výchova/osvěta pro klienty zahrnuje i problematiku rodičovství a péče o děti. V sexuální výchově/osvětě bude sociální služba na klienta působit tak, aby dostal všechny relevantní informace o tom, co vše těhotenství a rodičovství obnáší. Jak se před otěhotněním chránit. V případě zájmu klienta/klientky o rodičovství, by s ním měl sexuální důvěrník vést individuální rozhovor o tom, co všechno je potřeba zařídit. O tom co všechno by musel zvládnout a zda je toho schopen. Případně s ním sexuální důvěrník vyhodnotí jaké dovednosti by si musel/a klient/klientka osvojit. Podáme klientovi/klientce všechny relevantní informace a opakovaně s ním jeho přání probereme. Sexuální důvěrník bude s klienty o této problematice hovořit v rámci osvětových činností a nebo individuálně na základě vysloveného přání klientem/klientkou. Samozřejmě záleží na schopnostech jednotlivce.
Klientku/klienta musíme upozornit na to, že naše sociální služba nemůže poskytovat péči klientům, kteří se rozhodnou pro rodičovství. Na tuto péči není sociální služba zařízena a v případě, že se klientka/klient rozhodne pro rodičovství, nebude jejich setrvání v sociální službě možné. Bude jim poskytnuta odborná pomoc ve spolupráci s kompetentními orgány činnými v péči o rodinu a dítě a ve spolupráci s rodinou (opatrovníkem) klienta/klientky.
Klientka nesmí být v žádném případě k interrupci nucena. V případě, že se klientka rozhodne podstoupit interrupci, musí to být podmíněno jejím poučeným souhlasem, odborným vyšetřením lékaře specialisty a souhlasem opatrovníka v případě, že je klientka omezena ve svéprávnosti. V dokumentaci sexuálního

důvěrníka musí být zřejmé, že s klientkou řešil i variantu ponechání si dítěte a že měla dostatek informací a prostoru proto, aby se mohla rozhodnout. Klientce bude případně nabídnuta pomoc psychologa k usnadnění zpracování interrupčního zákroku.

Pohlavně přenosné nemoci a AIDS

Součástí sexuální osvěty/výchovy organizace je osvětový/výukový program pro klienty o sexuálně přenosných nemocích a AIDS. Klienti budou vedeni k hygienickým návykům a péči o tělo. K důslednému používání kondomu nejen z hlediska antikoncepce, ale i jako prevence před přenosnými pohlavními chorobami a AIDS. Klienti budou poučeni o bezpečném styku, ať už pohlavním či análním. Součástí programu sexuální výchovy je posilování dlouhodobých partnerských vztahů a objasňování zdravotních rizik, které přináší promiskuita. V případě výskytu některých přenosných pohlavních nemocí nebo AIDS bude klientům zajištěna odpovídající lékařská péče a následný individuálně upravený program sexuální výchovy/osvěty a zdravotní prevence.